

2017 YILINDA DÜNYA VE TÜRKİYE EKONOMİSİNDE GELİŞMELER

DÜNYA EKONOMİSİNDE HIZLI KALICI VE DENGELİ BÜYÜME

2017 yılında dünyada hızlı, kalıcı ve dengeli bir büyüme sürecine girilmeye başlanmıştır. Tüm gelişmiş ve gelişen ülkelerde büyümeler yaşanmaktadır. Büyüme oldukça kapsayıcıdır ve hemen tüm sektörlerde büyümeler gerçekleşmektedir. Dünya ekonomisindeki büyümenin bir diğer önemli özelliği ise arz yanlı olması yani üretimdeki büyümeye dayalı olmasıdır. Üretimdeki büyüme de çoğunlukla sanayi üretimindeki artıştan kaynaklanmaktadır.

Dünya ekonomisi 2017 yılında yüzde 3,3 büyümüş ve küresel kriz sonrası en hızlı, kalıcı ve dengeli büyüme gerçekleşmiştir. 2017 yılında gelişmiş ülkeler yüzde 2,4 büyüme göstermiştir. Özellikle ABD ve Euro bölgesinde büyüme hızlanmıştır. Diğer gelişmiş ülkeler de daha yüksek büyüme performansları göstermiştir. Gelişen ülkeler ise 2015 ve 2016 yıllarındaki zayıf

Dr. Can Fuat GÜRLESEL
Ekonomist

büyüme temposu ardından 2017 yılında yüzde 4,9 büyüme göstermiştir. 2017 yılında tüm gelişen ülke bölgelerinde büyüme sağlanmıştır. Böylece dengeli bir büyüme gerçekleşmiştir.

Dünya mal ticareti 2015 ve 2016 yıllarında daraldıktan sonra 2017 yılında yeniden yüzde 7,8 büyümüştür. Dünya mal ticareti miktar olarak da yüzde 4,7 ile yüksek bir büyüme göstermiştir. Dünya genelinde gelir artışı mal talebini de canlandırmıştır. Dünya mal ticaretindeki büyümede enerji, emtia ve ticarete konu olan nihai malların fiyatlarındaki artış ta etkili olmuştur. 2017 yılında dünya mal ticaretindeki genişlemede ayrıca miktar bazındaki hızlanan büyüme itici güç olmuştur. Dünya ekonomisindeki canlanma mal talebini de kuvvetlendirmektedir.

Dünya genelinde istenen enflasyon oranlarına özellikle gelişmiş ülkelerde ulaşılmamış olunmakla birlikte petrol, emtia ve metal fiyatlarında 2017 yılında yaşanan istikrarlı artışlar üretici ülkelerin ekonomilerini desteklemiştir. Küresel mali piyasalarda 2017 yılında istikrarlı bir yıl yaşanmıştır. Pariteler arasında öngörülebilir dalgalanmalar yaşanmıştır. Küresel mali piyasalarda yeniden kredi genişlemesi yaşanmaya başlanmıştır. Yine küresel ölçekte faiz oranları ve buna bağlı olarak finansman maliyetleri göreceli olarak düşük kalmıştır.

2017 yılında gelişmiş ülke Merkez Bankalarının ve özellikle ABD Merkez Bankası'nın para politikaları belirleyici olmaya devam etmiştir. Yaşanan küresel ekonomik gelişmelere rağmen ABD Merkez Bankası 2017 yılında üç kez faiz artışı yapmıştır. Ancak ABD doları yıla başlarken ulaştığı son 10 yılın en güçlü seviyesinden yaklaşık yüzde 13 gerilemiştir. Bu gerilemede Trump yönetiminde ve politikalarındaki belirsizlikler etkili olmuştur.

Petrol fiyatları 2015 ve 2016 yıllarında yaşadığı keskin düşüşün ardından 2017 yılında yeniden artış eğilimine girmiştir. OPEC'e üye petrol üreticisi ülkeler ile Rusya petrol arzının sınırlandırılması konusunda bir anlaşma yapmışlar ve yıl boyunca bu anlaşmaya bağlı kalmışlardır. Böylece bir yandan dünya ekonomisindeki toparlanma ile artan petrol talebine karşın petrol arzının sınırlandırılması petrol fiyatlarını yukarı çekmeye başlamıştır. OPEC üyeleri ve Rusya anlaşmayı 2018 yılı sonuna kadar uzatmışlardır. Petrol fiyatlarındaki artış başta S. Arabistan, Körfez ülkeleri, İran, Irak ve özellikle Rusya ile Orta Asya ülkelerini olumlu etkilemiştir. Rusya iki yıl aradan sonra tekrar büyümüştür. Diğer ülkelerde de büyümeler göreceli olarak toparlanmıştır. 2017 yılında Ortadoğu bölgesinde çok farklı boyutlarda siyasi gerginlikler de yaşanmıştır. Bu gerginlikler ve çatışma ortamı da petrol fiyatlarının yükselmesine yol açmıştır.

TÜRKİYE EKONOMİSİNİN BÜYÜME DİNAMİKLERİ 2017 YILINDA YENİDEN ÇALIŞMAYA BAŞLADI

Türkiye ekonomisi 2017 yılına bir önceki yıl yaşanan gelişmelerin yarattığı sıkıntılar ile başlamıştır. 2016 yılı ikinci yarısında iktisadi faaliyetlerde önemli yavaşlama ortaya çıkmış, piyasalarda güven krizi oluşmuş, ödeme sistemi zayıflamıştır. Makroekonomik görünümde ise Türk Lirası değer kaybederken, enflasyon ve faiz oranları artış sürecine girmiştir. Bu süreçte Türkiye yatırım yapılabilir kredi notlarını da kaybederken, dış ekonomik ilişkilerde sıkıntılar oluşmuştur.

2017 yılına bu koşullarda girilirken ekonomi alanında çok önemli tedbirler de yılbaşından itibaren uygulamaya konulmuştur. İlk olarak zayıflayan iç talebi yeniden güçlendirmek için birçok vergi ve harç indirimleri yapılmıştır. İkinci olarak istihdam alanında önemli teşvikler sağlanmış ve işgücü kayıpları durdurulmuştur. 2017 yılında etkisi en çok hissedilen önlem ise Kredi Garanti Fonunun sağladığı garantiler ile 200 milyar Türk Lirası yeni kredi kullanılması olmuştur. Bu tedbirlere bağlı olarak talep, güven ve ödeme alanlarında kısa sürede toparlanma yaşanmıştır. Bir diğer önlem ise kamunun yatırım harcamalarını yaklaşık yüzde 40 artırarak yarattığı canlandırma etkisi olmuştur.

Ekonomiyi canlandırmaya yönelik alınan önlemler 2017 yılında büyümeyi yüzde 7,4'e çıkarmıştır. Önlemler etkilerini özellikle yılın ikinci yarısında daha çok göstermiştir. Hane halkı tüketim harcamaları ile kamu harcamaları büyümede etkili olmuştur. İhracat ve ona dayalı sanayi üretimindeki artış ta büyümeyi hızlandırmıştır. Yatırımlar da 2 yıl aradan sonra yeniden büyüme göstermiştir. Böylece Türkiye ekonomisi 2016 yılındaki yüzde 3,2 büyüme ardından 2017 yılında yüzde 7,4 büyüme sağlamıştır.

İhracat da yine iki yıl aradan sonra 2017 yılında artış göstermiştir. İhracat yüzde 9,1 büyüyerek 157,02 milyar dolara ulaşmıştır. Dünya ekonomisinde ve ihracat pazarlarımızdaki toparlanma ihracat artışımızı desteklemiştir.

Alınan tedbirler makroekonomik alanda öncelikle iktisadi faaliyetler ve büyüme tarafında etkili olmuştur. Türkiye ekonomisinin büyüme dinamikleri yeniden çalışmaya başlamış ve büyüme hızlanmıştır. Ancak iktisadi faaliyetleri canlandırmak için uygulanan genişletici politikalar enflasyonun artmasına yol açmıştır. Özellikle iç talebin de canlanması ile fiyat artışları hızlanmıştır. Jeopolitik ve dış politik alanda yaşanan sıkıntıların da eklenmesi ile birlikte Türk Lirasında değer kaybı hızlanırken TL faizlerde artış kuvvetlenmiştir.

İktisadi faaliyetlerin canlanması ile ekonomik büyümenin hızlanmasına küresel ekonomideki toparlanma da destek olmuştur. Dünya ekonomisinde büyüme ve dünya ticaretindeki genişleme ihracat ve sanayi üretimi kanalları ile Türkiye ekonomisinde büyümeyi hızlandırmıştır.

Sanayi üretimi 2017 yılında yüzde 8,9 ile 2011 yılından sonraki en hızlı büyümesini göstermiştir. Sanayi büyümesini iki unsur tetiklemiştir. Öncelikle son yıllarda durağan kalan dış talepte 2017 yılında önemli bir canlanma yaşanmıştır. Bu nedenle ihracata dönük sanayi üretiminde büyük bir

artış yaşanmıştır. Yine kamunun ekonomiyi canlandırma önlemleri kısa sürede etkili olmuş ve iç talep de canlanmıştır..

İç piyasaya yönelik çalışan sektörlerde de üretim hızla genişlemiştir. Böylece 2011 yılından sonraki en hızlı sanayi üretim artışı gerçekleşmiştir.

2017 yılında sabit sermaye yatırımları yüzde 21,4 büyüyerek 926 milyar Türk Lirası olarak gerçekleşmiştir. Sabit sermaye yatırımlarındaki genişlemede iki unsur etkili olmuştur. Bunlardan ilki kamunun ekonomiyi canlandırmak için sabit sermaye yatırımlarını artırması olmuştur. İkinci olarak ise son yıllarda durağan kalan özel sektör yatırımları da yılın ikinci yarısında artışa geçmiştir. Böylece sabit sermaye yatırımlarında önemli bir büyüme sağlanmıştır.

Türk Lirasında 2014 yılından itibaren başlayan değer kaybı üreticiler üzerinde maliyet baskısı biriktirmiştir. Ancak durağan iç ve dış piyasalar nedeniyle üreticiler bu artışları fiyatlarına yansıtamamıştır. 2017 yılında ise iç ve dış pazarlardaki canlanma ile birlikte üreticiler maliyet baskısı karşısında fiyatlarını yükseltebilmiştir. 2017 yılında ayrıca enerji ve emtia fiyat artışları ile faizlerdeki artışlar da üretici fiyatlarının yükselmesine yol açmıştır.

Dünya ve Türkiye ekonomisindeki koşullar 2017 yılında sektörler ve BİSO firmaları için daha olumlu olmuştur. BİSO İlk 250 Büyük Firma 2017 yılı değerlendirmemiz iyileşen bu koşullar dikkate alınarak yapılmaktadır.

DÜNYA VE TÜRKİYE EKONOMİSİNDE İYİLEŞEN KOŞULLAR 250 BÜYÜK FİRMANIN PERFORMANSINI OLUMLU ETKİLEDİ

Dünya ve Türkiye ekonomisinde talep, mali istikrar ve finansman olanakları alanlarında yaşanan iyileşmeler firmaların 2017 yılı performanslarını genelde olumlu etkilemiştir. Özellikle

hem iç hem de dış talepteki büyüme satışlarda büyümeyi hızlandırmıştır. Mali göstergelerdeki istikrar ise maliyetleri ve karları olumlu etkilemiştir. Yurtiçi ve yurtdışında finansman olanaklarının genişlemesi de firmaların faaliyetlerine olumlu yansımıştır.

Öncelikle 250 büyük firmanın 2017 yılı performansı 2015 ve 2016 yılı performanslarının oldukça üzerinde gerçekleşmiştir. 250 firmanın toplam iç ve dış satışları 2016 yılında yüzde 10 büyürken 2017 yılında yüzde 33,8 artmıştır. 250 firmanın üretimden satışları ise 2016 yılında yüzde 15 artmışken 2017 yılında yüzde 39'a yükselmiştir. Üretim performansı da artmıştır. Faaliyetler ile elde yaratılan katma değer ise 2016 yılında yüzde 17,4 artmışken 2017 yılında yüzde 29,8 yükselmiştir. Yaratılan katma değerdeki artış mal ve hizmet üretiminde katma değerli işlerin büyüdüğünü göstermektedir.

2016 yılında yüzde 14,4 yükselen ihracat 2017 yılında yüzde 11,3 büyümüştür. 250 firmanın ihracatı 2016 yılında Türkiye'nin genel ihracatındaki gerilemeye rağmen büyümüşken, 2017 yılında Türkiye'nin ihracat artışı ile benzer bir performans yaşanmıştır.

Üretim, ihracat ve satışlardaki artışa karşın istihdamdaki genişleme sadece yüzde 0,8 olmuştur. Firmalar büyümelerini daha çok mevcut boş kapasitelerini kullanarak sağlamıştır. İlave istihdam ihtiyacı olmamıştır. Böylece işgücü verimliliği de yükselmiştir.

250 büyük firmanın karlarında 2017 yılında önemli bir sıçrama yaşanmıştır. 2016 yılında yüzde 7,6 gerileyen dönem karı 2017 yılında ise yüzde 57,6 yükselmiştir. Böylece iki yılın ardından karlılıklarda yaşanan iyileşme firmalara da nefes aldırıştır. Karlarda yaşanan sıçrama ile öz sermaye ve net aktiflerde de hızlı büyümeler yaşanmıştır. 2016 yılında yüzde 2,6 büyüyün öz sermaye 2017 yılında yüzde 28,4 artarken net aktiflerde de yüzde 23,0 büyüme yaşanmıştır. Öz sermaye büyümesi net aktif büyümesini aşmıştır.

2017 yılında 250 büyük firma mali açıdan yüksek bir performans göstermiştir.

Temel Mali Göstergeler	2015/2016 Değişim Yüzde	2016/2017 Değişim Yüzde
Toplam Satışlar	10	33,8
Üretimden Satışlar	15	39
Katma Değer	17,4	29,8
Dönem Karı	-7,6	57,6
Öz Sermaye	2,6	28,4
Net Aktifler	10,9	23
İhracat	14,4	11,3
Ücretli Çalışanlar	8,6	0,8

250 BÜYÜK FİRMANIN SEKTÖREL DAĞILIMI EKONOMİK GELİŞMELERDEN ETKİLENDİ

250 büyük firmanın sektör dağılımları da yine dünya ve Türkiye ekonomisindeki gelişmelerden önemli ölçüde etkilenmiştir. Bununla birlikte sektörler içindeki firma sayılarındaki değişimler 2017 yılında daha sınırlı gerçekleşmiştir.

250 büyük kuruluş içinde en çok firma yine otomotiv yan sanayi sektöründe yer almaya devam ederken sayı 5 adet azalarak 63'e inmiştir. Böylece 2016 yılında ulaşılan 20 yılın en yüksek firma sayısından geriye düşülmüştür. Ana sanayideki firma sayısı ise 3 ile değişmemiştir. 2017 yılında otomotiv üretimi ve satışlarında önemli artış yaşanmıştır. AB pazarındaki iyileşme ihracat ve ihracat için üretim yolu ile otomotiv sektörüne önemli destek sağlamıştır. Otomotiv sanayinin ana ihracat pazarındaki iyileşme sektörü desteklerken iç pazarda da beklentilerin üzerinde satış gerçekleşmiştir. Buna rağmen oto yan sanayide firma sayısındaki azalma firmaların tam kapasiteye ulaşmış olmaları nedeniyle büyüme olanaklarının sınırlanmış olması ile açıklanmaktadır.

Tekstil ve hazır giyim sektörü ise 2016 yılında en büyük kaybı yaşadığından sonra 2017 yılında kayıplar en azından durmuştur. 2016 yılında 8 adet azalan tekstil ve hazır giyim firması sayısı 2017 yılında 1 adet artmıştır. Tekstil ve hazır giyim sektörü ihracat olarak AB pazarındaki hızlı iyileşmeden 2017 yılında yararlanmaya başlamış, aynı zamanda iç pazardaki genişlemeden de olumlu etkilenmiştir. Ancak hazır giyim

firmaları sayısında 2 adet gerileme yaşanmıştır.

2017 yılında inşaat sektöründeki büyümeye ve genişleyen işlere rağmen inşaat sektöründen 2017 yılında 9 firma ilk 250 içine girmiş ve 5 firma düşüş yaşanmıştır. Bu düşüşte sektörde yaşanan aşırı rekabetin etkisi bulunmaktadır.

2017 yılı Dünyada ve Türkiye'de yatırımların yeniden büyümeye başladığı yıl olmuştur. Bursa 250 büyük kuruluşu içinde makine ve teçhizat sektörü firma sayısı ise 1 adet azalarak 15 firmaya inmiştir. Yatırımlardaki canlanma makine sanayi firmalarına henüz sınırlı ölçüde yansımıştır.

Tarım ve hayvancılık ile buna dayalı gıda sanayi ise 2017 yılında ihracat pazarlarında büyüme ile içerideki canlanmanın ve sektördeki fiyat artışlarının katkısını görmüştür. Buna bağlı olarak 2017 yılında 250 büyük kuruluş içinde yer alan firma sayısı 3 adet artarak 29 olmuştur. İç talepte ve perakende ticarete yaşanan canlanma ile 2017 yılında 250 büyük firma içinde yer alan perakende firma sayısı 2 adet artarak 27'ye yükselmiştir.

250 büyük firma içinde yer alan diğer sektörlerdeki firma sayıları ise genellikle bir önceki yıl ile aynı kalmış veya çok sınırlı değişimler göstermiştir. Bu sektörler iç ve dış koşullardan daha az etkilenmiş ve kendi dinamikleri daha ağır basmıştır.

Sektörler	2016 Yılı Firma Sayısı	2017 Yılı Firma Sayısı	Artış / Azalış
Otomotiv Yan Sanayi	68	63	-5
Tekstil	42	45	3
Gıda Tarım ve Hayvancılık	26	29	3
Perakende Ticareti	25	27	2
Makine ve Teçhizat	16	15	1
Metal	13	14	1
İnşaat	14	9	-5
Ekonomik İlişkiler ve Finans	5	7	2
Hazır Giyim	9	7	-2
Enerji	5	6	1
Plastik	7	6	-1
Ağaç ve Orman Ürünleri ve Mobilya	4	5	1
Çimento Toprak Ürünleri ve Madencilik	2	3	1
Otomotiv Ana Sanayi	3	3	0
Çevre	1	2	1
Hizmet, Eğitim ve Danışmanlık	3	2	-1
Kimya	1	2	1
Lojistik	2	2	0
Elektrik-Elektronik	1	1	0
Sağlık	1	1	0
Turizm	1	1	0
Deri Kürk ve Ayakkabı	1	0	-1

250 BÜYÜK FİRMA ÇALIŞMASI BURSA EKONOMİSİNDE SAĞLIKLI DÖNÜŞÜME İŞARET EDİYOR

250 büyük firma çalışması ortaya koyduğu veriler ve analizler ile Bursa ekonomisinde yaşanan gelişmeleri ve dönüşümü de göstermektedir. Bu çerçevede son 21 yılda önemli bir gelişme sektörlerin tamamında yaratılan katma değer artış göstermesidir. 4 ana sektör grubunun dolar cinsinden katma değer verileri değerlendirildiğinde 1997 yılında sektörlerin birbirlerine yakın olan katma değerleri 2017 yılına gelindiğinde ayrılmış olmakla birlikte tüm alt gruplarda yaratılan katma değerlerde önemli artışlar sağlanmıştır.

En yüksek katma değer artışı otomotiv ana ve yan sanayinde yaşanmıştır. Makine ve teçhizat sanayi özellikle 2010 sonrasında katma değer sıçraması yaratmıştır. Geleneksel

emek yoğun tekstil ve hazır giyim sektörü ise rekabet için katma değerli ürünlere yönelmekte ve katma değeri dolar cinsinden mutlak olarak artmaktadır. Gıda sanayi için de aynı gelişme görülmektedir.

Bursa 250 büyük firma çalışması Bursa'nın son 15 yıldır sağlıklı ve doğru bir ekonomik dönüşüm yaşamakta olduğunu göstermektedir. Sektörler arasında otomotiv ve makine teçhizat gibi orta ileri teknoloji grubunda bulunanların yaratılan toplam katma değer içindeki payı artarken, geleneksel sektörler ise daha yüksek katma değerli üretime yönelmekte ve katma değerlerini mutlak olarak artırmaktadırlar.

